

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. An virtus creatiua creaturæ competere possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

alio principio nisi vnicè ab isto, posset hæc fieri illatio, quia ex eo præcisè, quod non habeat virtutem terminandi causalitates distinctas ab illis, quæ ab hoc principio procedunt, etiam ab hoc non dependeat per se ipsam non poterit ab alio procedere: ergo neque hoc, quod est non posse non dependere ab hoc principio, neque hoc, quod est non posse dependere ab alio arguit dependentiam identificatam huius termini cum hoc principio. Neque eo eo quod in his entitatibus non possit separari creatio à termino licet inferri identitatem cum termino, licet enim hæc sit optima consequentia: separantur: ergo non sunt idè, hæc non est legitima: non separantur: sunt idem, possunt enim dari entitates ita inter se connexæ ut non obstant illarum distinctione separari non possint. Qua solutione subsistere poterit doctrina tradita etiam respectu entitatis, quæ tantum posset ex vi vnius creationis produci à Deo, non tamen id necessum est concedi respectu entitatis, quæ non potest exillere nisi creata tantum à Deo tantum à principio adequato, quia adhuc de hac entitate dici potest, posse separari ab hac, & illa creatione determinatè sumpta, licet non collectivè ab omni creatione, sicuti de præsentia quantitatis multi sentiunt, asserentes non posse corpus adhuc de potentia absoluta sine præsentia exillere, tamen distinctionem inferunt inter corpus, & præsentia ex eo, quod à quacumque præsentia possit separari.

13 Obiic. Hurtad. Angelus per suam entitatem est independentis à subiecto: ergo non indiget creatione distincta. Probat consequentiam ex eo quod effectus formalis creationis est reddere terminum independentem à subiecto. Respondeo effectum formalem primarium creationis esse, ut ex vi illius existat effectus, ex quo resultat effectus secundarius, videlicet terminum illum non habere subiectum, seu repugnantia in termino ut dum existit ex vi talis creationis à subiecto dependeat. Ex his duobus effectibus primarium præstabit Angelo creatio ab illo distincta, item secundarium, quia ex eo, quod Angelus creationem terminet est impeditus & constituitur incapax dependendi à subiecto, licet ex se incapacitatem habeat ad talem dependentiam, quia effectus negativus potest à pluribus formis præstari, possunt enim esse plura impedimenta adæquata ad vnam formam positivam. Verum est creationem in Angelo non destruere in illo capacitatem dependendi à subiecto, quia illam non habebat, tamen illum iam ex se incapacem habendi dependentiam hanc, iterum incapacem constituit, taliter ut si ex sua natura dependere posset à subiecto, ex vi creationis haberet non posse ab illo dependere.

14 SEPTIMA CONCLUSIO. Verisimilius est, de facto creationem animæ rationalis, & creationem Angeli ab illis distingui. Trado hanc conclusionem magna cum formidine, quia nihil firmum pro altera parte contradictionis invenio. Trahor in istam à prioritate creationis, quam agnovimus in quâritate Eucharistica, & reliquarum actionum, quas omnes (demptis vitalibus intentionalibus) distinctas agnovimus: ergo eodem modo possumus philosophari de aliis actionibus existentibus, quas non novimus. Quod si in his specialem habemus rationem, quia experimur posse ab hoc principio, & ab illo, ex vi huius, illiusve actionis dependere ex eodem fundamento paritatem desumo: termini, quos hucusque potuimus experiri, dependere possunt ab eadem causa ex vi huius, vel illius actionis: ergo idem erit de aliis existentibus creatis, qui de facto dantur, quorum notitiam non possumus experiri acquirere: ergo sicuti termini producti, quos hucusque experti sumus à productione ipsorum distinguuntur, sic erit de aliis creatis existentibus, experientia enim non solum ducit in cognitionem illorum, quæ experimur, sed aliorum similium: si enim à paritate multa in Philosophia non affirmamus, innumera nobis supersunt omni fundamento destituta ad alteram contradictionis partem affirmandam. Ex quo fundamento dicis albedinem vni mediâ vniione superaddita, & posse à subiecto separari, nisi id in quantitate experiris? Ex quo capite affirmabis passiones superadditas, intellectum & voluntatem, si ab animo distinguuntur, produci mediâ actione, & posse ex vi huius, vel illius actionis produci, nisi à paritate illorum accidentium, in quibus distinctionem actionum potes experiri, quæ in his non nisi à paritate innotescere potest. Si non acquiescit animus partem, quam malueris defendendam elige, quam facilius defendere, quam statuere poteris.

PUNCTUM III.

An creatio à termino distincta subiectum habeat.

Præcipua difficultas, quæ Doctores coegit ad negandam actionem creaturam distinctam à termino desumitur ex natura accidentis, quæ necessario connotat subiectum, cui inhaeret, ac proinde si daretur actio creatura deberet esse accidens propriumque subiectum respicere, quod repugnat conceptui quidditativo actionis creaturæ ut iam proba. Actio creatura si haberet subiectum, vel esset distinctum à termino, vel esset ipse terminus: non distinctum, quia si subiectum distinctum à termino respiceret, esset actus huius in hoc & à passione non distingueretur. Deinde quia nullum apparet subiectum à termino distinctum, creatio enim quantitatis tantum respicit quantitatem, si enim subiectum aliquod respiceret ab illo dependeret quantitas, ad quam terminaretur hæc actio, & ex vi illius non creata, sed educta diceretur. Terminum non potest creatio tanquam subiectum respicere, probavi enim Controversia præcedenti puncto 3. actionem non posse subiectum in termino: ergo nullum subiectum potest habere creatio: ergo non potest esse accidens: ergo non potest esse actio distincta à termino. Neque dici potest creationem esse modum substantiali, quia omnis actio à termino distincta est propter illum, & essentialiter ad illum ordinatur tanquam ad id, propter quod actio intenta est in rerum natura: ergo non est substantia, cuius conceptus est, esse per se, & propter se intenta. Secundò si respectu termini substantialis actio posset excogitari, hanc respectu termini accidentalis concedi omni probabilitate alienum est.

Propter hanc rationem nonnulli dixerunt creationem respicere tanquam subiectum proprium terminum, à quo in genere causæ materialis dependet, & se protegit mutua dependentia in diverso causarum genere, affirmantque creationem esse priorem termino in genere causæ efficientis, & posteriorem in genere causæ materialis. Probavi hanc mutuam dependentiam in nullis entitatibus admitti posse, sed adhuc admissa in aliis causis non posse reperiri inter causalitatem, & terminum, quia idemmet terminus esset prior, & posterior se ipso, & à se ipso dependeret. Melius respondetur actionem creaturam esse accidens non tamen respicere subiectum, à quo in genere causæ materialis dependeat. Ad rationem desumptam ex natura accidentis dico non esse de conceptu accidentis respicere subiectum, à quo in genere causæ materialis dependet, ut probaui in Metaphysica, Controversia 6. Punct. 1. sed ordinari ad aliud propter quod intentum sit à natura, ut latius explicabo loco citato. Tradunt doctrinam hanc Soar disp. 20. Metaphysic. sect. 5. n. 27. Hurtadus disp. 12. sect. 4. Arriaga disp. 9. sect. 3. subiect. 4.

Obiicies. Actio creatura est modus termini: ergo ab illo dependet, non in alio genere causæ distincto à genere causæ materialis: ergo in hoc genere ab illo dependet. Respondeo, creationem esse modum termini, & ab illo dependere non tanquam à causa, sed tanquam ab extremo, cum quo habet necessariam connexionem, licet illum non supponat prius natura in aliquo genere causæ, sicuti vniō integralis partium quantitatis dependet ab extremis vnitatis, cum quibus est connexa, non tamen in aliquo genere causæ ab illis dependentiam habet. Idem dico de modo vniōis essentialis educto ex materia respectu formæ. Rationes aliæ, quæ contra nostram conclusionem adducuntur facillimè ex doctrina tradita solui possunt.

PUNCTUM IV.

An virtus creatura creatura competere possit.

Ata se offerebat disputationis materia, si vellemus rationes omnes, quæ pro negatiua parte quæstionis præfixæ à multis adducuntur, quæ idè plures quia inefficaces omnes, cum enim nullâ illarum acquiescat animus ad aliam investigandam quâcumque audita semper convertitur. Adducam præcipuas, quas apud doctores inveniunt, & iuxta propriam sententiam quæstionem definiam, quæ procedit de virtute naturali, & obedienciali ad creandum.

§. I.

Aliorum placita ipsorumque fundamenta.

EX doctoribus Scholasticis vnus fuit Durand. in 2. dist. 1. quæst. 4. qui negauit ad creandum requiri virtutem infinitam, & consequenter repugnare creaturæ aliquid efficere absque subiecti mutatione. Aliquantulum huic sententiæ fauet Gabr. in 2. dist. 1. quæst. 4. art. 2. vbi licet asserit creaturam non posse creare, dicit huius rei rationem reddi non posse, nisi petitam ab experientia, quæ constat hanc esse creaturarum conditionem, quæ transgredi non potest. Gabrielem rogarem quando, quomodoque expertus sit vnum Angelum alium non creare. His non parum adhaeret Arriaga, qui asserit disput. 1. sect. 5. subiect. 2. nulla ratione probari repugnantiam creationis procedentis à principio creato, & probabilis apparere posse à Deo produci creaturam aliquam habentem virtutem ad creandum, non solum vt causam instrumentalem, sed etiam vt causam principalem. Communis Scholasticorum sententia fert repugnare creaturam habentem virtutem, & causam principalem creaturam, ita Mag. in 4. dist. 5. & Diu. Thom. 1. part. quæst. 45. artic. 5. & apud hos plures, Scotus in 4. dist. 1. quæst. 1. quem sui sequuntur. Ocham in 2. quæst. 7. Henr. quodlib. 4. quæst. 37. & Egid. quodlib. 5. quæst. 1. Eandem sententiam amplectuntur Pater Vasquez, 1. part. disput. 175. c. 2. P. Soar in Metaph. disp. 2. sect. 2. P. Hurtad. disp. 12. sect. 6. P. Albert. tom. 1. coroll. quæst. 17. Theolog. ex primo principio philosophico, & alij innumeri. De potentia obedienciali creatiua negant D. Thom. suprâ, Scot. ibi Caiet. 3. part. quæst. 62. Bonf. 5. Metaph. cap. 2. Vasquez suprâ, P. Granad. 1. part. ad quæst. 44. & alij plurimi. Creaturam posse à Deo eleuari vt instrumentum ad creandum defendunt Soar. ibid. sect. 3. num. 9. P. Albert. tom. 1. quæst. 1. Theologica in 1. coroll. ex 2. princip. philosoph. num. 14. Pater Hurtadus suprâ, & Arriaga ibidem.

Probat Angelicus Doctor nullam causam creatam posse virtutem habere creatiua, hac ratione. Effectus vniuersalissimi tribuendi sunt causæ vniuersalissimæ, scilicet Deo: sed terminus creationis est vniuersalissimus, quia est ratio entis: ergo tantum potest tribui Deo causæ vniuersalissimæ illius. Hanc rationem difficilem putant Hurtad. & Arriaga, suprâ: obicit iste vniuersaliorum non esse terminum creationis, quam generationis, quia non est vniuersalior Angelus terminus creationis, quam aquæ gutta generationis terminus. Additque obicium esse quid sit creationem terminari ad rationem entis, cum tantum deferat creatio, & generatio ex eo, quod hæc subiectum respiciat, & non illa. Ibidem ostendit ille: asserit creationem non terminari ad rationem entis abstracti, sed ad rationem entis contracti ad tale ens, quia ratione generatio similiter terminatur ad ens, quia terminatur ad tale ens. Neque vlla est actio generatiua, seu creatiua, quæ terminetur ad rationem entis abstractam, sed omnis actio terminatur ad terminum singularem, & contractum ad talem entis rationem. Assentior doctrinæ adductæ ab Hurtado, & Arriaga, sed existimo abs re adduci ad rationem Diu. Thom. expendendam. Asserit Angelicus Doctor creationem terminari ad ens eo sensu, quo sæpe dicit causam primam concurrere ad rationem communem entis, & non ad rationes speciales, hoc est virtutem Dei se extendere ad omnia singularia, quibus inest prædicatum entis, & non circumscribi aliqua ratione speciali, sicuti reliquæ causæ creatæ, quarum effectus non æquæ se extendunt ad ens, sed continentur intra certam speciem: sic ignis potest producere singularia, quibus inest hoc prædicatum ignis, non verò illa, quæ hoc prædicato non gaudent. Eodem sensu dicimus potentiam visiuam seu visionem ferri in colorem non quia aliquando ratio abstracta coloris aliquo percipitur actu, sed quia varij actus singulares, seu diuersæ rationes possunt terminari ad omnia indiuidua contenta sub ratione communi coloris. Sic existimat Sanctus Thomas virtutem creatiua terminari ad rationem entis, ita vt eo ipso, quod hæc causa habet virtutem creandi, illam possit exercere respectu omnium entium, & in eodem sensu asserit creationem respicere vniuersalissimum terminum, non quia hæc numero creatio rationem communem respiciat, sed quia creationes, quæ possunt à virtute creatiua pro-

Franc. de Quiedo, Philosoph. Tom. I.

cedere possunt attingere quicquid est creabile, quia virtus creatiua refertur ad creabile, vt creabile est, sicuti potentia visiva ad colorem, vt color est, & sicuti hæc eo ipso, quod respiciat colorem vt color est, potest quicumque colorem singularem respicere, ita eo ipso, quod respiciat creabile vt creabile, potest quodcumque obiectum creabile producere. Hac ratione docuit Sanctus Thomas Angelum non posse creare sibi similem, quia posset creare omnes Angelos. Id mihi in hac ratione difficile est, cur quæcumque virtus creatiua debeat respicere tanquam obiectum omne creabile vniuersalissimè sumptum, & non possit respicere aliquod speciale genus creabilium, sicuti virtus generatiua hominis non respicit omne generabile, sed certam speciem generabilem.

Secundam rationem sic efformant Henr. & Ric. Inter ens, & nihil est distantia infinita: ergo requiritur infinita virtus vt aliquid ex nihilo extrahatur ad rationem entis. Antecedens probatur: maior distantia est inter ens, & non ens, quam inter ens positium & positium, sed inter Deum, & hominem est distantia infinita: ergo inter hominem, & non hominem erit etiam distantia infinita. Cōfirmatur: esse, & non esse distant contradictoriè: ergo summè: ergo non potest distare magis Creator à creatura, quam creatura à suo extremo contradictorio: ergo sicut Deus distat à creatura infinite; ita creatura distabit infinite à nihilo, quod est sui contradictorium. Si discursus iste rectè inspicatur, eo tendit vt probet nihil posse produci à virtute finita, non solum per actionem creatiua, verum neque per generationem quod sic ostendo. Quicumque effectus producatur sit ex nihilo sui, siue fiat ex subiecto, siue ex nullo præsupposito subiecto, quod fieri ex nihilo dicitur respectu termini creati: sed nulla entitas opponitur contradictoriè cum nihilo subiecti, sed cum nihilo sui, verbi gratia, calor non opponitur contradictoriè cum nihilo subiecti, in quo potest recipi, sed cum nihilo eiusdem caloris: ergo quando calor producitur ex aliquo subiecto & ex nihilo sui, extrahitur in illa productione ex contradictoria distantia, quam intendit argumentum suprâ factum: ergo non potest hoc fieri, neque calor extrahi ab extremo infinite distanti nisi virtute infinita: ergo non potest calor produci adhuc dependenter à subiecto, nisi à Deo infinite potente.

Huius rationis fundamentum acutè euertunt Scot. & Durand. hac ratione. Distantia inter extrema immediata, tanta potest esse præcisè quantum vnum extremum est maius altero, quia dum medium non est inter vtrumque extremum nulla potest esse distantia nisi excessus supra alterum: sed vnum extremum tantum potest aliud excedere ratione totius suæ entitatis: ergo si tota sua entitas non sit infinita, sed finita, excessus non erit infinitus, sed finitus. Secundò eatenus distat non esse hominis ab esse hominis quatenus deficit ab esse quod habet homo: sed esse, quod habet homo est finitum: ergo tantum deficit ab esse finito, quantum deficit finitè, nihil enim potest ab esse finito per purum non esse illius infinite deficere. Vltimò impugnatur hæc ratio. Creatio termini ex nihilo tantum attingit entitatem posituiam termini: hæc est finita & limitata: ergo tantum attingit quid finitum, & limitatum, quicquid sit de distantia ipsius termini à nihilo, quia distantiam hanc non attingit creatio, sed tantum vnum extremum illius, distantia autem cum sit interiacens inter extrema, debet vtrumque dicere, videlicet nihilum termini, & ipsum terminum, quorum creatio tantum attingit extremum positium, non negatiuum, seu nihilum, seu negationem termini, quia negatio tantum potest attingi per actionem tanquam terminum à quo, vt notum est, quia in se ipsa actionem non terminat vt terminus ad quem, neque illius est subiectum: vbi autem non est subiectum, quod transeat, terminus à quo esse non potest. Ex his facile est argumentum dissoluere, admissa enim distantia infinita inter nihilum termini creati, & ipsum terminum creatum non arguitur virtutem creatiua fore infinitam, quia hæc tantum attingit extremum finitum distantie, non vtrumque, in quo distantia consistit vt dictum est. Secundò falsum est distantiam inter nihilum termini creati, & ipsum terminum esse infinitam, vt iam ostendi. Ad confirmationes adductas dico extrema contradictoria habere tantum oppositionem, quæ potest esse inter ipsa, non tamen vnum extremum habere summam distantiam

E b

a b

ab altero, quam potest habere à quocumque alio, magis enim distat esse hominis ab esse Dei, quam esse hominis à non esse ipsius, quia à non esse hominis tantum distat secundum suum esse hominis, & ab esse Dei secundum infinitas creaturas possibiles perfectiores homine, & imperfectiores Deo, & secundum infinitum Dei esse.

6 Tertia ratio est Caietani, quam sic format: Quando duo principia concurrunt ad eundem effectum, quo magis decrescit virtus vnius magis debet accrescere virtus alterius respectu eiusdem effectus, sed in actione creativa causa materialis decrescit in summum vsque ad non esse sui: ergo virtus actiua debet crescere in summum vsque ad sui perfectissimum: ergo debet attingere perfectionem infinitam: ergo virtus finita, & limitata non potest esse principium creationis. Respondeo deficiente causâ materiali principium efficiens debere supplere virtutem illius, & influxum, quem causa materialis præstaret, ex quo inferitur virtutem effectiuam debere esse infinitam, quia si principio, quod cum causâ materiali poterat producere effectum, totidem perfectionis accrescat, quod haberet causa materialis, non idem infinitè perfectum euadet, quia perfectiones duplicis causæ create effectiuæ, & materialis simul sumptæ non æquivalent simplici perfectioni infinitæ. Ad formam argumenti. Respondeo tantam perfectionem debere addi principio effectiuo, quanta deficit in materiali, in hoc autem non deficere perfectionem infinitam, cum tota illius perfectio finita sit, & ita non debere addi principio effectiuo infinitam perfectionem. Idem dico de influxu, cum enim influxus causæ materialis, & effectiuæ vnus, & idem sit finitus, & limitatus, influxus principij creatantis, qui loco vtriusque est abrogandus in influxum principij suppleturus non debet esse infinitus, sed finitus esse debet, sicuti est de facto influxus, quem Deus præstat respectu cuiusvis effectus creati.

7 Quarta ratio est Scoti, quâ vtitur Vasquez. Si aliqua virtus creativa daretur, deberet esse spiritualis, materialis enim cum à materia dependeat non potest non operari dependenter à materia, virtus autem spiritualis operatur media volitione, quæ cum accidens sit improporcionata est ad actionem creatiuam. Possent responderi non esse de ratione rei materialis dependere à materia, potest enim dari corpus simplex, quod à materia non dependeat, & forma materialis creata, quæ licet ordinem dicat ad materiam & ad illius dispositiones, sicuti rationalis anima, non dependeat ab aliqua materiali causâ, à qua formâ posset alia similis creati. Sed esto, possibilis non sit virtus creativa, quæ spiritualis non sit, & necessariò media volitione hæc sit operatura. Volitio non est virtus, à qua physice operatio procedit, sed tantum conditio applicans virtutem ad operandum: ergo quamvis accidens sit, potest conducere ad creationem non tanquam formalis ratio cauandis, sed tanquam virtutis applicatio, seu determinatio, sicuti conducit approximatio localis causæ substantialis, quæ consistit in præsentia accidentali ad effectum substantialem producendum.

8 Quinta ratio est P. Soarij, qui ex eo, quod nulla ex existentibus creaturis virtutem habeat creandi, inferit, non esse possibilem talem creaturam, quia si talis creatura possibilis esset constitueret alium gradum, & ordinem præter eos, qui nunc sunt, quia haberet distinctum, & altiore operandi modum: ergo pertineret ad perfectionem vniuersi vt esset talis gradus: dicendum ergo possibilem non esse talem creaturam, ne dicamus vniuersi ordinem esse imperfectum, & mancum. Confirmat hanc rationem auctoritas D. Thomæ, qui eadem probat i. p. Deum Angelos creasse. Rationem hanc valde sensatam dicit esse N. Albertinus, quam inefficacem esse sic ostendo. Possibiles sunt plures species creaturarum longè perfectiores his existentibus: ergo non rectè inferitur: non existit creatura, quæ habeat hanc virtutem: ergo non est possibilis, alias non posset Deus creaturas diuersi ordinis existentibus perfectiores producere, quod admitti nequit, vt probabo Controuersia sequenti. Neque in principiis eiusdem Soar hæc consequentia firma esse potest, cum ipse concedat possibile esse corpus simplex carens compositione essentiali materiæ, & formæ, licet de facto non detur, & sit diuersi ordinis ab his, quæ existentia cognoscimus. Ad auctoritatem D. Thomæ qui hac ratione vtitur ad probandum dari in rerum natura Angelos existentes, respondeo in materia de qua agebat D. Thomas rationem hanc esse valde pro-

babilem licet Metaphysicè intentum non includat, quia multum perfectionis deesset vniuerso, si Angeli non essent in illo creati, qui valde sunt necessarij ad hominum custodiam, cæterorum gubernationem, & alia plurima, creatura autem, quæ virtutem haberet creandi est perfectior daret vniuerso, non tamen ita necessariam, sicuti est illa quæ mundo accrescit ex Angelorum creatione. Inquires, an si talis creatura daretur, esset perfectior Angelis. Respondeo rem esse incertam, quia etsi illos superaret in modo producendi effectus, forsitan non posset producere effectus æquè perfectos, ac producit Angelus, neque haberet alia prædicata æquè perfecta ac Angelus, & ita excessus perfectionis in modo producendi posset compensari, & excedi ex perfectione effectiuâ, & ex aliis prædicatis, ita vt omnibus pensatis perfectior esset Angelus non habens virtutem creatiuam illa creaturâ hac virtute gaudente.

9 Sexta ratio est P. Hurtadi, quam sic expendit. Omnis actio est proportionata modo essendi, quam habet illius principium, sed nulla est entitas creata, quæ non habeat aliquam compositionem, vel ex materia, & forma, vel ex subiecto, & accidenti, vel ex natura & supposito: ergo nulla creatura potest habere aliquam actionem, quæ non sit pars alicuius compositionis, vel subiectum illius: sed creatio nullam facit compositionem, neque tanquam forma neque tanquam subiectum: ergo non potest procedere à creatura. Hæc ratio nihilo magis aliis præstat. Do omnem virtutem productionis habere aliquam compositionem, parco illationi, & primum consequens admitto, negotamen actionem creatiuam ad aliquam compositionem non pertinere, quia in primis ipsa in se potest habere compositionem integram, si ad terminum integraliter compositum ordinetur. Secundò potest esse subiectum suæ præsentia. Item durationis, & relationis, in opinione, quæ admittit durationem, & relationem esse accidentia realiter à subiectis distincta.

§. II.

Propria sententia.

10 **A**firmo nullam creaturam existere neque possibilem esse, quæ virtutem habeat creatiuam, rrahit me ad hanc conclusionem etsi non forti aliqua ratione suffultam auctoritas Patrum, & scholasticorum à quibus sine gravissimo fundamento non licet recedere, in præsentem autem licet rationem nimis efficacem pro hac sententia non inuenerim nullam vidi, quæ oppositam positioem suadeat. Probo conclusionem ex D. Cyrillo Alexand. lib. 2. contra Iulianum: *fnac: essanatura sunt ea, quæ propria sunt solius, & vniuersi summe substantie. Quorum vnum esse dicimus efficaciter producere posse vt creatorem, & producere res, quæ aliquando non erant.* Tradit eandem conclusionem Augustinus lib. 12. de ciuitate Dei cap. 24. & 3. de Trinit. cap. 8. *Nec boni (verba sunt Augulini,) nec Angeli mali possunt esse creatores alicuius rei, & cap. 15. lib. 9. de generatione ad litteram: Create naturam nullus Angelus potest neque seipsum.* Athanasius serm. 3. contra Arianos sic habet: *Administrare creaturam, & seruorum est, conducere autem, & creare solius Dei, eiusque Verbi, & sapientie.* Ad affirmandum creaturas quæ de facto dantur virtutem non habere creatiuam, negatio tantum indigeo fundameto, quod simul cum Doctorum, & Patrum auctoritate firmissimum est. Illud esto, nullam esse rationem, vel leuem coniecturam quæ suadeat alicui enti creato virtutem inesse creandi: ergo non sine magna temeritate potest dici dari de facto creaturam potentem eare, vt enim sæpè dixi ad non concedendam de facto virtutem existentem sufficit nullam esse rationem, quæ illius existentiam propugnât, præcipue cum tanta Doctorum, & Patrum auctoritas illam impugnet.

11 Circa creaturas possibiles difficile admodum est rationem reddere, cur non possit dari aliqua hac virtute prædita. Vidimus rationes suprâ adductas inefficaces esse, aliam propono. Non potest dari creatura, quæ operetur immanenter nisi per actionem receptam in ipsa: ergo non potest dari creatura, quæ operetur transeunter, nisi per actionem in alio subiecto receptam. Probo consequentiam: sicuti non est de ratione actionis transeuntis recipi in subiecto, si quidem Deus per actionem transeuntem in nullo subiecto receptam operatur, ita non est de conceptu operationis immanentis recipi in subiecto, à quo procedit, Deus enim immanenter operationes intelligendæ & amandæ

amandi exercet, quæ non recipiuntur in Deo, sed cum illo identificantur: ergo hoc quod est non posse creaturam operari immanenter, nisi per actionem, quæ subiectum recipiat non oritur ex prædicato immanentie abstractè sumpto, sed ex eo quod talis actio à creatura procedat: ergo eo ipso, quod actio procedat à creatura petit recipi in subiecto. Ergo implicat procedere actionem aliquam à creatura, quæ non exigit recipi in subiecto: ergo implicat à creatura procedere creationem, cuius conceptus quidditativus est independentia à subiecto. A priori potest desumi ratio ex natura agentis creati, quod ex ipso quod creatum est, est capax receptionis passivæ, & potest esse subiectum aliquorum accidentium, (quod intendunt, qui dicunt omne ens creatum esse immersum potentialitate, seu habere aliquid potentialitatis, & non esse purum actum) eo ipso quod in se sit capax receptionis principii est actio, quæ in se sint receptiones, & subiectum exigant, in quo per se ipsas recipiantur. Ex quo provenit actionem immanentem procedentem à creatura debere recipi in proprio subiecto, non præcisè quia immanens sit, sed quia ex eo, quod sit actio procedens à principio receptionis capaci recipi potest, & eo ipso, quod sit immanens recipienda non est in subiecto distincto à principio; quibus sit in ipso principio recipiendam esse. Non me late plures solutiones, quæ possunt huic rationi adhiberi, quod attendas obsecro, si illam impugnes: verumtamen illa vtor, quia nullam aliam cum maiori probabilitatis specie invenire potui, & me cogit Doctorum, Patrumque consensus conclusionem traditam non deferere, quapropter dum aliam efficaciorē rationem non inuenio, licet non animus omnino huic acquiescat, disputationi super sedeo, nolo enim aliā destitutis hanc solutionibus, impugnationibusve inquietare.

12 Creaturas existentes non posse assumi ut instrumentum ad creandum mihi certum est. Non moueor ratione, quæ alij videntur, videlicet instrumenta debere aliquid præuium ad actionem operari, quod putant esse contra rationem creationis, quia falso dicunt quancumque præuiam operationem esse contra rationem creationis, plures enim dispositiones præcedunt ex parte materie ad animi rationalis creationem, cum hac enim tantum opponuntur dispositiones, quæ subiectum ad receptionem passivam termini præparant. Secundo: quidquid sit de natura instrumenti inquiratur an possit dari creatura, quæ possit per modum principij inadæquati determinati à Deo concurrere ad creationem, addita à Deo non solum tanquam à causa prima, sed tanquam ab alio comprincipio inadæquato specialiter concurrente. Cui difficultati non satisfacit ex eo, quod instrumentum debeat aliquid præui operari, quia si hæc est instrumenti natura, non inquiri de instrumentalitate, sed de causa inadæquata minus principali adiuta ab alia magis principali. Censeo creaturas de facto existentes non ita concurrere posse, neque posse eleuari à Deo ad creationem, quia illis innata, seu obedientialis virtus non est ad creationem. Vide dicta Controuersia 9. ubi probavi, non esse admittendas virtutes obedientiales in creaturis distinctas ab illis, quas à posteriori nouimus, & sine fundamento multiplicandas non esse, cum autem nullum sit fundamentum, ex quo possimus has obedientiales potentias in creaturis ad creationem agnoscere, illas negare tenemur. De creaturis possibiliibus est difficultas an repugnet creatura cum potentia obedientiali ad creandum: in negatiuam partem feror, vix enim repugnantiam aliquam inuenimus respectu creaturæ naturaliter potentis creare, quod si velis adhuc repugnare potentiam obedientialem respectu creationis, dicito esse de conceptu actionis procedentis à quocumque principio creato etiam inadæquato, & obedientiali, exigere subiectum, in quo recipiatur, aliāve quære rationem, ego enim illam non inuenio.

PUNCTUM V.

De his, quæ possunt creari.

1 Materiam primam, & Angelum creari, est per se notum, cum enim materia prima subiectum aliud non supponat, non potest fieri ex præsupposito subiecto, eadem est ratio de Angelo, qui est entitas simplex, & com-

Franc. de Quiedo, Philosoph. Tom. 1.

pleta non ordinata ad componendum aliquid totum constituendum ex ipso & ex præsupposito subiecto. Idem eademque ratione dicendum est de toto corporeo simplici: quod dari possit probavi Controuers. 5. Rationalem animum creari probat efficaciter illius incorruptibilitas, & independentia, quam habet à materia: item illius natura spiritalis, quæ naturaliter à subiecto materiali dependere non potest. Reliquas formas tam substantiales, quam accidentales educi ex præsupposita materia, siue sint res siue modi, est certum apud omnes, quod probavi Controuers. 3. Punct. 4. Patentur etiam omnes formas substantiales & accidentales, quæ res sunt & non modi posse creari. Probant à paritate ex quantitate, quam sine materia credimus conseruari in Eucharistia, & consequenter per creationem, quia actio, ex vi cuius conseruatur nulum præsupponit subiectum. Huic rationi hanc à priori ferre omnes adiungunt. Formæ substantiales non educuntur per se & immediatè, sed media actione superaddita: ergo potesteductio separari ab illis, & loco illius substitui creatio. Acquiesco priori rationi, non huic posteriori, quam sic impugno. Ad hoc ut entitas creetur non solum requiritur ut non repugnet ex ratione eductionis cum illa non identificata, sed etiam necessaria est capacitas ex parte termini ad terminandam creationem, sed hæc non inferitur ex eo quodeductio non sit identificata cum termino: ergo ex distinctione eductionis à termino non inferitur ipsam posse creari. Rem declaro, & confirmo; ex eo, quod calor per viationem superadditam vnatur subiecto, non inferitur, posse cuiusque subiecto vniri, neque posse quancumque vnionem terminare, & hæc est inepta consequentia: calor non vnitur per se ipsum media vnione ligno: ergo potest vniri Angelo: ergo non rectè inferitur, hic terminus non producit per se ipsum ab agente: ergo potest à quocumque produci, & quancumque actionem terminare, quam enim repugnantiam inuenies in entitate potente terminare diuersas eductiones superadditas incapaci terminandi creationem. Fateor plurimum conducere ut creari possit terminus, ipsum non esseeductum per suam entitatem, quia liceteductio distincta non inferat capacitatem terminandi creationem,eductio identificata, vel infert negationem capacitatis terminandi creationem, ut dicam postea, vel saltem illam difficiliorē reddit, ad hoc enim ut res per se ipsameducta creetur, requiritur posse simul educi, & creari, in quo multi repugnantiam esse defendunt, & simul requiritur posse actionem ad actionem terminari, & dari actionem actionis, quod implicare fert communis sententia. Concludo ergo formas omnes, quæ sunt res, & non modi posse creari, quia ex vna parte non repugnat ratione eductionis cum illis identificata, & ex alia parte capacitatem ex parte ipsarum ad terminandam creationem à paritate quantitatis colligere debemus, absque fundamento enim diceretur in formis materialibus & accidentalibus speciale esse quantitati posse actionem creatiuam terminare.

De formis modalibus poterat esse difficultas an possent creari, quæ si attentè inspicatur, leuissima est. Affirmo, modos, sicuti præsentiam, & vnionem aliove huiusmodi posse terminare actionem creatiuam: ita tenet Hurradus disput. 12. sect. 5. Moueor à paritate reliquarum formarum, quia in his non specialem repugnantiam inuenio, ut possint actionem creatiuam terminare. Quod ut explicem aduerto, creationem tantum dicere independentiam ab aliquo tanquam à causa materiali, non verò negationem connexionis rei creatæ cum alia. Quo posito sic arguo: si aliqua esset specialis repugnantia in formis modalibus, esset, quia per se ipsas dependent à re cuius sunt modi: sed dependentia, quam per se ipsas habent, non est tanquam à causa materiali: ergo non opponuntur cum creatione. Minorem probo, cetera patent: vnio integralis inter duas partes quantitatis tantum per se ipsam dependet ab extremis, & media passione superaddita à materiali, sed ab extremis non dependet tanquam à causa materiali, sed à materia prima, cui inhaeret: ergo dependentia identificata, quam habet illa vnio non opponitur cum creatione. Ex quo infero, vnionem integram quantitatis Eucharistie de facto creari, quia etiam dependeat ab extremis de facto non dependet ab aliquo præsupposito subiecto, quod exerceat causalitatem causæ materialis respectu illius, quæ tantum opponitur cum creatione.

B b 2

De